

Politiek en Gezondheidszorg, de markt en de ondernemers

Dit artikel is geschreven in 1996 door H.L. VAN NOUHUYS, tandarts en voorzitter en oprichter van de Associatie Nederlandse Tandartsen 1995-2004 en oprichter en voorzitter van de Stichting Onafhankelijke Hulpverlening 1986-1995----2013-heden)

Achter moderne façades speelt zich een schimmig kat-en-muis spel af van deals en intimidatie. Investerings worden afgedwongen in ruil voor vergunningen of privileges. Geschenken en beloningen moeten mensen verleiden tot loyaliteit aan de industrie. Bonussen van de zijde van de overheid moeten zorgdragen voor het werkwerken van knelpunten. Het Medisch Industrieel Complex wordt een kostbaar Babylonië van strijdige belangen tussen politieke, commerciële en medische partijen. Politici beperken zich veelal tot het ventileren van op de emotie gerichte verlanglijstjes in de trant van *'niemand mag uitgesloten worden'* tot *'betaalbare kwaliteit voor iedereen'*. De komende stelselwijziging is niet gebaseerd op een diagnose, maar richt zich slechts op de onderdrukking van puistvorming, die de heersende macht over het stelsel bedreigt.

Strijdige regelgeving en belangen

Voor het verkleinen van de wachtlijsten trekt de overheid extra geld uit. Het laagst biedende ziekenhuis wordt begunstigd. De arts die bereid is bepaalde medicijnen voor te schrijven, wordt door de farmaceutische industrie in de watten gelegd. De arts-parlementariër Oudkerk vindt dat een schande. Hij vindt dat, wanneer dat waar is, er een strafkorting moet komen op het tarief. Minister en medicus Borst vindt het stuitend dat zorgverzekeraars meer naar de kosten dan naar de kwaliteit kijken gelet op de achteruitgang bij de kraamzorg. Dat neemt niet weg dat in haar regeerperiode de Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (BIG) is ingevoerd. Deze wet heet een *'kwaliteitswet'* te zijn. Naast enkele voorbehouden handelingen beschermt de wet in feite alleen de titel van de arts en verschaft het anderen de mogelijkheid om ook medische zorg te bieden met als criterium *'bekwaam is bevoegd'*. Voor de inwerkingtreding van die wet moest deze categorie nog als *'onbevoegd'* worden geverbaliseerd. De voormalig onbevoegden zijn nu zakelijk interessante marktpartijen voor de zorgverzekeraars of interessante werknemers in dienst van ondernemende arts-managers. De premie gaat omhoog en de kwaliteit van de *'dokter'* gaat omlaag.

De Economische Controle Dienst doet invallen bij de BIG-geregistreerde artsen of ze zich wel houden aan de bij wet afgedwongen uniforme tarieven conform de Wet Tarieven Gezondheidszorg (WTG). Op overtreding van die wet staat maximaal 2 jaar gevangenisstraf. De Nederlandse Mededingingsautoriteit daarentegen ziet er op toe dat in ieder geval de zorgaanbieders, die niet onder WTG vallen, geen onderlinge tariefafspraken maken met een mogelijke straf van 10% van hun omzet.

Een verkeerd verstaan van vrijheid opent wegen die dwang rechtvaardigen en op den duur wellicht een dictatuur. Wanneer een misdadiger iemand is die de wet overtreedt, hoeveel artsen zouden dan misdadiger zijn wanneer zij een economisch delict plegen om niet in strijd met hun medisch geweten te handelen? Of hoeveel artsen hebben het medisch geweten om praktische economische redeneren aangepast aan het dictaat van de wet?

Welke garanties zijn er, dat er geen wetten komen die artsen vanwege de wachtlijsten en de economische omstandigheden (zowel positief als negatief) aanzetten tot *'eliminierende'* behandelingen als abortus en euthanasie? Is een patiënt goed af met een volledig gecontroleerde en door de politiek beheerste gezondheidszorg, waar de arts gedwongen wordt als een ondernemende marktkoopman te marchanderen met zorgverzekeraars alvorens zijn diensten te mogen aanbieden? Is er reden tot bezorgdheid, wanneer de arts ook vrij en onafhankelijk zou mogen zijn bij het

verlenen van zorg? Wat zouden die redenen kunnen zijn en wie zou dan bezorgd moeten zijn? Heeft het begrip van vrijheid vanuit de optiek van de arts alles te maken met hebzucht en niets met de verantwoordelijkheid en het geweten van de arts? En zou vanuit de optiek van een ondernemer dit begrip slechts begrepen worden in termen van de beste waarborg voor de prijskwaliteitverhouding?

Het misgunnen van andermans vrijheid betekent in feite macht willen hebben over de ander. Het jezelf die vrijheid niet toestaan wijst wellicht op de eigen onzekerheid in eigen handelen of op de angst niet te weten maat te houden of anders te zijn dan anderen. Die angst en onzekerheid vertaalt zich in dreiging en dwang, zowel in het uitoefenen daarvan als in het ondergaan ervan.

De politiek jongleert met de begrippen van vrijheid en gebondenheid. Dit leidt tot verdeeldheid en in de geneeskunde tot een overspannen gezondheidszorg. Kwaliteit en kosten worden daarbij tegen elkaar uitgespeeld. Dit proces leidt tot een verstikkende regelgeving die de mensen doet smachten naar ruimte en vrijheid, de democratie ten spijt. Erger nog: eenmaal maatschappelijk onverschillig gemaakt, zullen zij (zowel aanbieder als ontvanger) meer en meer uit zijn op eigen gewin juist dankzij de regelgeving. En dat is vervolgens weer aanleiding tot meer regelgeving.

Democratisch gezien lijkt het kritische punt in de gezondheidszorg gepasseerd: de arts als niet-ondernemer is qua stemgeluid in de minderheid. Een zichzelf genererende overlevingsstrijd zal zich gaan ontwikkelen, waarbij geen plaats is voor bescheidenheid, voor twijfel of waardigheid. Het ziekenhuis wordt een beursvloer vol hoekmannen in witte jas met stethoscoop en thermometer op zoek naar voorkennis. Professionele ethici hebben slechts een baan en geen invloed. Ze hebben slechts het woord en missen de daad. Geen meerderheid van mensen met smeekbeden zal een eind aan dat proces kunnen maken. Het proces stopt pas wanneer er niets van waarden meer te halen is of niets meer van de waardigheid over is. Het is een politiek geworden van de verschroeide aarde, van een uitputten van de bronnen. Het is niet een gewilde politiek, maar een politiek die haar weg baant zoals een massa mensen vlucht uit een brandend gebouw of zoals een menigte zich gedraagt bij een opheffingsuitverkoop in een groot warenhuis. Of het is een politiek die haar wegen naar een oplossing juist blokkeert ter handhaving van haar eigen passieve status quo tot de wal het schip keert.

Vanwege de democratie staat het nemen van echte verantwoordelijkheid gelijk aan politieke zelfmoord. Pappen en nat houden is voor de politicus het meest opportuun. Hij werkt dan als een kwakzalver die met vuile lappen de verwonde voet schoonmaakt om vervolgens in al zijn illusoire wijsheid een amputatie voor te stellen. Hij gelooft heilig in eigen kunnen en schrijft deze jammerlijke ingreep toe aan de tegenpartij, de ander, de burger, de arts en de patiënt. Met hogere premies en belastingen moet het allemaal weer goed komen. De markt zorg wel voor de laagste prijzen.

Van deze politiek als *'dokter van de gezondheidszorg'* kun je niet af; het vrije in principe apolitieke beroep staat onder haar voortdurende curatele, als zou de medicus zich anders maatschappelijk misdragen, zo wordt graag gesuggereerd. Tegelijkertijd wordt de pervertering van zorg tot product buiten beeld gelaten. Mislukte operaties zijn pas nadelig wanneer ze niet geheim blijven en dus niet meer bijdragen tot de omzet.

Het zijn heilloze gevolgen van het feit dat essentiële pijlers van het vrije beroep zijn vertaald in wetten met collectieve economische rechten en plichten. De arts is een uitvoeringsinstrument geworden in handen van makelaars in geld of hij dit nu wilde of niet. De bevolking is als een akker waarop geploegd wordt, gezaaid en gemaaid. Kleinschalige *'kostgrondjes en keuterboeren'* worden verboden of weggesaneerd als zijnde *'niet rendabel'* of kwalitatief onder de maat. In feite moet deze sanering plaats vinden om de kapitaalsintensieve zorgklinieken voldoende klandizie te kunnen garanderen.